

מסים על מירפסת דירתו בניו-יורק
..אני לא מהגר, אני אזרח ישראלי ואין לי דרכון אחר!"

● רציית?

אני כבר לא רציתי שום דבר. הגעתי לצבא
קִיבוץ, וקודם הייתי בת-לאביב והכרתי כל
י אנשים. ובצבא הייתי רשום כעיתונאי. אחרי
ייתי בקיבוץ, עזבתי. או יותר נכון לומר —
ישו אותי.

● אז אולי זה לא עניין של דעות ליטיות, אלא שאתה פשוט עושה דיוק בכל מקום?

כולנו עושי-צרות. אז גמרתי בסיסקיטיה" וזון וקיבלתי הצבה. אחרי ששמעו שאני תונאי, שלחו אותי למערכות. שהיה ברחוב לת בנימין בתל-אביב. ישבתי שם במערכות שהיה עיתון בלתי מסווג לחלוטין, שהיו

היו המון דברים שרציתי לעשות ולא יכולתי.
רציתי להישאר בצבא ולא נתנו לי. גייסו אותי
לצבא-הקבע ואחר-כך שיחררו אותי.

● משום שהיית אדום, כי היית במצב?

זה היה ככה: השתחררתי מהצבא ביוני '56. ביולי '56 עברתי בהעולם הזה כמגיה. לא ממסיבות פוליטיות. כשארם משתחרר מהצבא ואין לו גרוש בכיס, הוא מחפש את העבודה הראשונה שהוא יכול לעשות, ומה יכולת לעשות? לעבוד בעיתונות. אז הלכתי לעבוד בתור מגיה בדרום בהעולם הזה. זה לא היה תהילה או זוהר.

יום אחד נתקלתי ברחוב ברם רון, שהיה אז ממפקד הגדנ"ע. למרות העובדה שעשיתי לו צרות איומות בגדנ"ע, הוא שאל אותי אם אני רוצה לחזור לבאר-אורה. חשבתי שכדאי לחזור לצבא, לשם היית מלך. אז אמרתי שלום לאבנרי — הוא לא שמח, כמובן — ונסעתי לבאר-אורה.

שם קיבלו אותי בתופים ובמחולות. הייתי סגן המפקד. או היו נוסעים לשם יום שלם, זה היה מעביהם. והיו מלכים. כשביל איש צעיר זה היה נחמד מאוד. אבל כשהייתי צריך לקבל את ההחלטה של איש צבאהם, כבר היה רשום אצלי שעבדתי בעולם הזה. או שיחררו אותי.

חזרתי, ואבנתי קיבל אותי חזרה, ונעשיתי כתב לענייני מישטרה ובית־המשפט.
בית־המשפט היה אז קטן, וליד שולחן אחד היו אוכלים עורכי־הדין, השופטים, התובעים, העיתונאים וכולם.

או היה מישפט עמוס בן־גוריון. אני סיקרתי את המישפט הזה. מישפט קסטנר, גם אותו סיקרתי. אחרי שבועות אחדים כבר הופיעו כתבות־שער שלי בעיתון. אנשים היו באים ומספרים לי סיפורים בתיאומי־מישפט. זה היה קל. כמו שאמרתי, אנשים היו יושבים ליד שולחן אחד. שנתיים עבדתי בהעולם הזה.

יום אחד בא אלי ראש־עיריית אילת, חנוך ננר, וסיפר שהם עומדים לעשות את חגיגות העשור הוא אמר שישלמו לי 500 לירות בחודש. יתנו גם מקום לגור ואוכל וישראל וארמן את התמינה. שוב באתי לאבנר, הפעם הוא אמר כעס. אני ארזוי את החפצים ובסעתי לאילת.

פיתאום בא אליי מישוה בווערעט עשעוור אומא
לי שוואג בא להלחץ אותי, שחתקבלה הוראה
לפטר אותי. ואו ראשיתהיירי הווא להכריז
המועצה — הוא היה אומנם מפא"ניק, אבל היה
הולנדי — והיה כלנאן וצעקות ואמרו שכל
המועצה תתפט. כמועצה היה כולם בסנדליו
ובמיכנסים קצרים. רבקה ראשיהיירי יושב
בחליפה. כולם צרחו צרחות-אימים, והוחלט
שאעז עם עוד מישוה וננסה לסלק את רוע
הגזירה גם במישוריה השנייה.

אסור לשכוח שקודם הייתי מגן מפקד באר
אורה והיו אצלי כל הקורים של פיגורדרום
והייתי משתתף בשיחות סודיות. הכל היה אצלי.
אני רציתי לפגוע בביטחוןהמדינה, אבל הפער
פורצית היו שונות לגמרי. אז ניסו לדבר עם
עמוס מנור ועם טדי קולק. אני הלכתי ללוי יצחק
הירושלמי שהיה אז בהסתדרות, ואחרי יבבורים
החזירו אותי לעבודה.

המשכתי את חגיגות העשור, ובוזה נגמרה
הקריירה הממשלתית שלי. אז זה נותן לך את
התשובה לשאלה אם זה היה כך באמת.

אחרי־כך המשכתי לארגן כל מיני אירועים.
כלומר, כך סיווגו אותי — לעשות חגיגות. זה
היה בסדר בשביל השיוז'בית.

● זה יצר בך בעסים, מרירות, או שינאה?

● אתה חושב שהיית רוצה להתקדם
מירות אולי כן.

בסולם הממשלתי?

ניסה למכור באמריקה. למרות הצלחתו
היחסית. מסיס אינו שחצן ואינו מרבה
להתפאר בנכסיו או במעשיו.

● למה אתה פה, בניו-יורק?

צריך להעמיד את הדברים בפרופורציה הנכונה ולהתחיל מהשאלה: מה עשיתי אחרי הצבא. זה שייך למעשה לסוציולוגיה. אנחנו היינו בכיתה אחת בתיכון חדש וגמרנו ב'52'.

● מני זה "אנחנו"?
החברים. היו שלוש שמיניות. בכיתה היו כמחצית נערים ונערות. והם היו מחולקים פחות או יותר ככה: 25 נערים ונערות בחשומר הצעיר, 20 בתנועה המאוחדת, שניים-שלושה במחנות העולים ואחד במכירת-הגנוע הקומוניסטי. לא היה אף אחד מהם. 32 שנה אחריכך אפשר להסתכל ולראות מה קרה עם החברה.

● **איפה היית בחלוקה הזאת?**
בשומרון הצעיר. אפשר לראות היום שכל מי ששורה בהומור הצעיר, פרט לאחד, שהיא שוסק במחקר בכור האטומי — כולם או שום חברי קיבוץ, או שהם בתיאטרון, או במיקצועות חופשיים. כל אלה שהיו בתנועה המאוחדת, או במחנותה העולים, ולא הלכו לקיבוץ — כל הדרכים היו פתוחים לפניה אחרי הצנא.

● למשל?
אני הייתי בן של פועל-בניין, ולידי ישב בן של פועל-בניין. אבל אבי היה חבר מפ"ם ואביו היה חבר מפא"י. אז ב'56-57' כשיצאתי מהצבא, מותר היה לעזוב את הארץ עם חמישה דולר,

„יש כאן אנטישמיות גלויה
והיהודים לא עושים כלום.
כי מה שמענין את
האידונים היהודיים זה
ערפאת ומובארכ ומאבה“

כולל הוצאות שכר לימוד ושהייה, אז באורה פלא
לכנים ולבנות של חברי מפא"י היו הכספים
והאמצעים — למרות שחינו באותם התנאים,
המשכורות היו אחר המשכורות, להם היו באורה
פלא, האמצעים לנסוע להודיאר לרץ ללמוד רפואה
ושאר דברים, או שיכלו להישאר בצבא הקבע, או
להיות דיפלומטים במישרה החוץ, או פקידים
בכירים במישרה הממשלה, או כל מה שהם רצו.
כלל האפשרויות היו פתוחות, ואילו אנחנו, אלה
שעובדו במוסדות הקיבוציים, יכלו להיות שהקנים,
במאים, עיתונאים, עורכידון.

● זה נחשב פחות טוב?
לא. לא. זה רק מראה על כיוון. במדינה
הנאנשים בה היו שווים, כי הם הלכו לצבא, והם
היו שווים בשהיה הקרב הם היו שווים כאימונים
ובאמבט, והם היו שווים בבסיסי השיחורונים
ואחר כך במילואים — ברגע שהם עזבו את תל-
השומר, נגמר השוויון. לאחר, שישב מימין
בשולחן הלימודים, היו כל האפשרויות, הוא יכול
אפילו להיות מנהל משרד ראשי-ממשלה. השני,
שישב משמאל בספסל הלימודים, יוכל להשתלב
רק בשמטות ואם בצבא שמטות של הספקטורם
של החיים במדינת ישראל.

● היו דברים שרצית לעשות ולא יכולת, בגלל השתייכות פוליטית?

מעקבים יוצא־דופן בכל תקופת שהותו
בברית־המעצות. עשרה ימים. הוא הורשה
ללכת לכל מקום ואשר הוא התלווה אליו.
במוסקבה. גילה ששם שיפחתו הוא
שם ארמני נפוך מאוד, וכי חנות הנעליים
הגדולה ביותר בארמניה נקראת מסיס.
מבאסיס הוא שמו של ההר השני בגובהו
בארמניה. הראשון הוא אררט, שבתחום
תורכיה.

ביום שבו העניק לי את הראיון. חגג מסים 51 שנה להולדתו ו-11 שנים לשהותו בניו יורק. הוא חזר עם קודם לכן מפאריס והתכוון לגססו. בסוף השבוע לפסטיבל הסרטים במילאנו שבאיטליה. לדבריו, הוא מממלה רק 150 יום בשנה בניו יורק. בזמן הנותר הוא בנסיעות ואורכו ולרחוב של הגלובוס.

הוא מדבר מהר ומרבה בדוגמות. לעיתים בקרובות מלווים דבריו בשמץ אירוניה. בחדרהאורחים בביתו יש שני מכשירי טלוויזיה ומכשירידיאו. ובכל מקום וסנחות ערימות של קלטות-ידידיו של סרטים שונים שאותם הוא מייצג. על מדפי הגננויות יש פיסלונים רבים מכל רחבי העולם. בעיקר מן המינור הרחוק. בחדרהאורחים קשה לראות שבעל-הבית הוא ישראלי. אין עיתון ישראלי זרוק על השולחן. אין חמשה גדולה מנחושת התלויה על הקיר. ואין חפצים שונים בדרך-כלל בעיר העתיקה בירושלים. בחדרהעבודה שלו בבית יש על הקיר ציור גדול מאוד של יודקנו. שצייר ידיד המתנורר כרגע באחד החברים בדירה. עם זה, השפה העברית שבפיו הרוטה. לעומת ישראלים אחרים ההינים כבר כמה שנים באמריקה ונהגים לתבל את שפתם במישפטים באנגלית, או שוכחים לעיתים את המינוח המדויק שמפתהאם שלהם ונאלצים לומר את המילה באנגלית, או לחפש את המילה העברית במשך כמה שניות. מסיס קורא בכל יום את עיתון הארץ ובכל שבוע את העולם הזה. החברים הקרובים שלו הם ישראלים והוא בקיא בכל מה שקורה בארץ. במוליטיקה ובחיים החברתיים.

הוא מבקר בישראל ארבע פעמים בשנה ואינו מותק מן החברים הישראליים בארץ. מסים מרבה לדבר בכעס על המימסד היהודי באמריקה ועל מנהיגי האירגונים היהודיים. המעוררים את הרושם כאילו כל היהודים האמריקאים הם ימניים ולא־זמנים. הוא טוען שיש גם כעשוי אנטישמיות באמריקה. וכי המימסד היהודי אינו עושה דבר נגדה. משום שהוא עסוק בתגובות על עניינים הקשורים בלאסר ערפאת. בעם הפלסטיני ובטאבה. ומתעלם בכוונה מכל גילויי האנטישמיות באמריקה. הוא אומר בגלוי שהם מכור את מדינת־ישראל למען ג'ינטרסם וטובות הנאה.

אלכס מסיס רג בניו-יורק מזה 11 שנה. הוא אינו יודע אם יחזור לישראל ומתי, הוא אינו חושב על השאלה הזאת. כרגע הוא בעלים של חברה גדולה שהתחילה לא מזמן לפעול בבורסה. וזו אחת מ־30 חברות אמריקאיות המתנסקות בכך. "אז מסיספר קטן, הכולל גם רוכלים לא רציניים, במדינה שתעשיית הסרטים שלה כל־כך גדולה", הוא אומר. על הקירות במישור תלויות כרזות של סרטים אמריקאיים מפורסמים: לצד פלקאטיים של סרטים ישראליים, שאתם

מסים בפסטיבל-הסרטים בקאן
..אני לא מרגיש שום דבר משותף עם מר כהן מברוקלין..

15